

7635

ప్రీతి క్ష

శ్రీ సుభద్రామహాదేవిశ్వామినీ
 బసిన “దూతాంగదము” నొకపారి పఠించు
 అవతారమును దానిని తెలిగించు నభిలాష
 మను అయిదాతేడలక్రిందఁ గల్గినది. కాని
 తెలిగింపు పెంటనే చేయలేదు. రెండు మాఁ
 దేడులలో మొదటనాకు దొఱకిన నాగరాక్షస
 ములప్రతిగాక మఱొక తెలుఁగు లిపి ముద్రిత
 ప్రతియును ఒక కిథిలమయిన తాళపత్ర ప్రతి
 యును దొఱకినవి. వానినిబట్టి యీ ఆంధ్రా
 నువాదము చేనయినట్లు శిష్యుర సంవత్సరము
 లక్రింద ప్రాసీతిని. దీనిని సరిచూచుటలోనాకుఁ
 దోడ్పడిన శ్రీ సాహిత్య విద్యాప్రవీణ -
 బులుసు - వేంకటరమణయ్యగారికిని—దీనిని
 ము పత్రికలోఁ బ్రచురించి, గ్రంథరూపము
 గాఁ బునర్ముద్రణము గావించిన శ్రీ చెన్న

కావ్య. కవి. -
కవి. -
అష్టావశిష్టా

పురి చంద్రికాపత్రికాధిపతులకును కృతజ్ఞ
తానమస్కారములు గావించు చున్నాడను.

పాతకమహాశయ లిండలి దొనంగులను
విడనాడి గొనంబులు గ్రహింతురు గాత మని
ప్రార్థన.

35 - 37	}	ఇట్లు,
కంఠ చెట్టిబిధి		విధేయుఁడు,
మద్రాసు		దోమా-వేంకటస్వామి గుప్త.
18 6-24.		

గువాలయం

(534)

వహించి సంఖ్య... 19.15...

తేది... 11.11.84

దూతాంగదము

(ఛాయానాటకము.)

(తెలిగ్రాఫ్)

శ్రీ కవిభూషణ, శతావధాని, విద్యాగా

దోహ-వేంకటస్వామిగుప్తగారు.

CHECKED-43

గీ. కుమాదకుండవ్యుగాలగౌరవమయి, శారి

కరతలాంబరపూర్ణేందుకలనఁ గాంచి

నాడమున సురద్విషదంగనాజఘనగ

తాంచులనడల్పు శంఖంబు గాచు మిమ్ము.

మఱియును,

మ. హరశోదండము ద్రుంపకింద్రజానిమా

యం జేయకంభోధి బం

ధరుచిం తెండక జై కనీశనయవా

దం బూసజేయంగదా

దరముం బొంగక కారణంబున భువిం

దాఁ బుట్టువుం గన్న య
ల్లరఘూత్తంసుని వైష్ణవప్రభజగ
ద్రా జన్ముదం బీవుతిగ.

(నాంద్యంతంబున)

నూత్ర — (పక్షికమించి యెదురుగాఁ జూచి)
పీయా ! విలాసవతి! ఇటు రమ్మ

గతి — (ప్రవేశించి) ఆర్యపుత్రా ! యిడే వచ్చితి
ఏమి చెయ వలయునో యానతిండు

నూత్ర — విశ్వ విశ్వంభరా భార సమద్ధరిణాఽ
దివరాహంతును నిజభుజా యుగదళిత సమస్త విదోధి
బృంహ సుందరీ శ్రేష్ఠ నీలోత్పల విగళిత బహుళ
బాష్పపూర స్థవమాన ప్రతాప రాజహంసుంతును
నగు మహారాజాధిరాజ శ్రీమత్త్రిభువనపాలదేవుని
మహాపరిషదాం జీసి ప్రబంధ విశేషంబులు మొదలు
పెట్టెదను ఆనలో! సామాజీకులారా! వినుండు
ఏ మనిన ఈవసం లోత్పవంబునందు దేవ కీర్తిమూర
పాలదేవుని యాత్రలోను బగ వాక్య ప్రమాణ పాఠీ
ణుండును మహాకవియును నయిన సుభటునిచేఁ బ్రణీ
తంబయిన దూతాంగద మను ఛాయావాటక మిపు
డాడ వలకె యున్నది

నటి:—అర్యపుత్రా! యుక్తయుగాః తస్మిన్

(సేవభ్యంబున)

ఉ. వాలిని సంహరించి యటు

వై నలవాసర రాజలక్ష్మీఁ దా

రా'లలనాధినాథునకుఁ

గ్రాలఁగఁ దార్చియు డంబు మిండును

దేవీల పయోధి దాఁటి యల

దేవుఁడు దాశిరిధి ప్రభుండు తా

నోలిగ నా నువేల కుధ

రోవ విసంబులనొప్పె నిప్పుడున్.

సూత్ర:—అర్యా ! కుశీలపు లాడ వారంభించిరి.

ఏమనఁగా, రామానుచరు లయిన వీర లాకరితో

కొక రాడుకొను మాటలు వివచ్చెడిని. మనమును

ననంతర కరణీయమును సిద్ధపఱచి కొంచుము. రమ్మ

(అని నిష్క్రమింతురు.)

(ఇది ప్రస్తావన.)

లేకీ రాఘవ నేన నెల్లఁ ద్రుటి హః
 ధీ జేర్తునా యుక్కడన్ ?
 ధాకం బేర్చియు గోత్ర శైలముతముఁ
 వారాశి బంధింతునా ?
 నాకుం జే నయినట్టి దేదొయివు డా
 జ్ఞాపింపవే యో ప్రభూ "

శ్రీరా:—వత్సా! ఆ దశకంఠుం గాంచి,

మ. " మతి లేకో-యధికార గర్వముననో-

మూలేని వేళన్ ధరా
 నుతనుం గైకొనిపోతి, వామెను విడన్
 సాంపొందఁ; లేకున్న, ను
 ద్ధత సామిత్రి విముక్త మార్గణగణో
 ద్యచ్ఛేద రక్తాని ప
 త్రతతిచ్చాయ గడల్కొనన్ యమునిఁ జే
 రం తోదు విష్ణాశితోన్. "

అనిఁబ్బును.

అంగ:—దేవా!

గీ. నేను మాతనై పెడలుదునేని, దాన
 సంధి యగుఁగాక, యుద్ధంబు జరుగుఁగాక,

డబ్బ దినకియో, తినియో, టీరి తల పీత
మునదళానను లక్ష్మీతాఁ బొరలఁగలదు.*

శ్రీరాః—వాలివందనా ! తాగుతాగు ! (అని
యంగదుని వీపునఁ జే యుంచి తీయును)

సుగ్రీవుఁడు—(లంకాకై లక్ష్మరముంజూచి) దేవా !
చూడుము చూడుము

క. సావజ్జముగాఁగను మన
యీ వానరసేనలఁ, మదేధ తనుండ్డ
రావణుఁడు గనుంగొనియెడిఁ
బీవరబాహ్వంతరము గభీరాకృతిమై
చుటిఁగిడు, మనమును మువల వన కైలంబుచే దిల
కింపఁబడిన సముద్రతీరింబుల న జాతము.

(నిష్క్రమింతురు)

(పిమ్మట మందోదరి విభీషణుఁడు మొదలయిన
వారిలోఁ గూడ రావణాసురుఁడు (ప్రవేశించుచు
న్నాడు)

రావణుఁడు —(విభీషణునదేకించి) వత్సా! విభీ
షణా!

* 'దళానవాననములు పొరలఁగలవు' అనిపాకాం.

మ. ఇవి నానాహువు, లిండ్రడోర్కడ మారా
హీన ప్రభావంబు, లే

భవనాభీలుఁడ, రావణుండ, భువ ద
ర్పుండక, ముఖి లంకతోఁ

డ వినం గంటిఁ గవుల్ వయోనిధినిగ
ట్టం బొల్పు, టి లంక వా

రు వెవ్ ముట్టంగఁ గంటి, నేది వినఁ బో
రో? యేది కాంచే ర్జనుల్ ?

మఱియును.

కా. జంభారి ద్విపకుంభ పాటన జవాం
చ చ్చంద్రహాసాని నం

రంభ మ్మూర్జిత మ ద్భలంబు ముని యా
రం దా వినక లేకొ ? దో

స్త్రంభ ప్రాభవ మేఘనాదముఖివీ
రాఽఽ రక్షితక లంకనుక

సంభావించఁడో? ప్రాప్త కాలుఁ డెదనుం
గాంఠుం జలింపుం గదా ! !

అ. వె. తనర జీవనాథ దర్శిండురాహువుల్
నాదు బాహువుల్ కన ద్రుష్ మెయి
ద్రోహ మెంచునేని, నాహాహ ! మునిశోటి
పడెడు పాట్లు కాంచే వలయు నవుడు.

మందోదరి—(స్వగతమున)

గీ. ఎవనిచే రాక్షసాస్వయం లింపు గనునొ
యట్టి యీతఁ డి వ్దకట ! శోకాంకుర ప్ర
దోహదంతై న విసము గొంతుకను నుండి
కుఱియుచేన్నాడు, కీడది పరఁగునొక్కొక్క
(ప్రకాశముగ)

సాధా! చూడుము చూడుము ఆశ్చర్య మాశ్చర్యము.

క. వీరా ! సరోవ వానర

వీరు లడే కలకలంబు వెలసియు, నీ యీ
గారాబంపుటగారం [గీ.].

బొరావము బదు లిడునటు లమరింది రొ

రావ:—(నిర్లక్ష్యముగా) ప్రకృతిప్రియవాదిని! దేవి!

మర్కట కీటంబుల కలకలంబులను గూర్చిన నీ యీ
తెలిసీ తెలియని మాటలు కాణము. ఇది గాక యింక
నేదయినఁ జెప్పుఁ గోరుదువా?

మందో:—క. ఇప్పటికిని మించిన దే ?

మొప్పింపుము దేవ! నీతనాగి రఘువతికి

తప్పక మందోదరిడై [మొపుడక.

యొప్పిన మండనము పెల్లి నొనరుత

రావ.—(కోపముతో నవ్వుచు) దేవ!

కా. సీతం దెచ్చిన పెద్దకార్య మొకడుకా-

జిత్తంబుమై నంది యా

నాతిక రామున కీమి రెండవది-యిం

కక వార్ధి నీభంగినిం

గోతుల్ గట్టెడు నీతి మూడవది యై

కొంతుక మదిక గూర్చుగా

భీతుండై దళకంధరుం డతివ న

ర్పించుం గదా! లోఁగియుక ??

పొమ్ము; ఆవిలాస భవనము నలంకరింపుము.

(మందోదరి కన్నీటితో నిష్క్రమించుచున్నది.)

రావ:—(విభీషణునుద్దేశించి) వత్సా! విభీషణా!

నీవును తెప్పవలసిన దేమయిత మన్నదా?

విభీ—దేవా ! లంకేశ్వరా ! నీతిమార్గమును విరి
కింపుము.

అ. వె నరులుగారు వారు-పరికింప నవ్వాన
రులును గారు వానరులును-నరయ
నిదియు నెల్ల నీకు ననఁగు దుద్దైవ వి
తార మంచుఁ దోఁచుఁ గరము నాకు.

కమక ఈరాక్షస కుల కాళరాత్రి యగు కాన
కిం వదలి పెట్టుము

రావ —ఓరి ! పాపుడా ! ప్రతిపక్ష పక్షపాతి !
కులనాశకా ! దురాచారా ! ఇదే యా వాచంద్ర
హాసంబుక నీ కింబు న్నేలం గూల్చెద. (అని సంగం
భించును)

విభీ —(భయముతో నవలి కొడుకును).

మాల్యవంతుడు —(అంతరిక్షమునుండి) దేవా !
లంకేశ్వరా ! బాంకుండయిన యీ విభీషణుండు
మాటాడిన దానిలో నేమి యహిత మున్నదో నయ
బుద్ధితో నాలోచింపుము

రావ —ఓహో ! నీవును నిట్టిసంపన్నుడవేవా ?
మాల్యవం.—(భయముతో నూరకుండును.)

రావ:—(నిశ్చింతము నుద్దేశించి) ఓరీ ! బాంధవా
భామండా ! నా రాజదానినండి తొలగి పోయ్య.
పోయి, యా వనేచరునే యాశ్రయించి, నీ నీతి
నైపుణ్యమును బ్రకాశింపఁ జేయుము మఱియు నీ
కథాశ్రవణము గావించఁ బని యుండదు.

నిధి:—కాఁదగినది కాక పోవువా ? (అనుచు
నిష్క్రమించును)

(అప్పుడు ప్రహస్తుఁడను ప్రవేశించుడు ప్రవేశించు
చున్నాఁడు.)

ప్రహస్తుఁడు:—దేవా ! ఎవ్వఁడో రాముని దూత
నని చెప్పచు నొకానొక వనచరుఁడు వాఁకిట
నున్నాఁడు.

రావ:—(నిర్లక్ష్యముగా) సరే ! ప్రవేశింపఁబు.

(పిమ్మట ప్రహస్తుఁడునిష్క్రమించున. తిరిగి ప్రహ
స్తునితో నంగదుఁడు ప్రవేశించును.)

అంగదుఁడు:—(రావణుని గాంచి స్వగతము)

క. ఎవని శిరో నీరేణా

తివనివయి శిలీముఖముల చాళరథి యిడగ

భువనా స్కందా శయ్యై

భవుఁడొకకంధరుఁ డన-వాఁడే కాఁడే ?

(ప్రకాశముగ)

కా. ఓరక్ష న్నతులార ! సూర్య కళి వం

శోదార మాణిక్య సు

శ్రీ రాశిం గొనివచ్చి యుం, ద్రిజగతీ

రింఘోళికా దీపన

శ్రీరామాస్త్ర పరంపరానల శిఖా

శ్రేణిం బడం దాఁ బతం

గాయాధిం గను రావణుం డెవఁడో నే

గ న్నాకుఁ డెల్పుం డిటగా.

(అనేక రాక్షసులు రావణాకారమును ధరింతురు.)

అంగదుఁడు—

మ. అరరే ! రావణ ! రావణుల్ పలువు రం

చేలింతు, మా కార్తవీ

ర్య రసాధీద్భృథ బాహు దండ కృత పిం

డాకారగుం డొక్కఁడో

క్కరుఁ డా దైత్యప దాసికా పటల నృ

త్యో త్సహ దత్తాన్నుఁ డిం

కొరు నిందుం డెలుపంగ సిగ్గిలును-నీ

పైక్కండ పై యందు పకా??

రావ.—(అనేక రూపంబుల నుపసంహరింపఁజేసి
చహేలంబుగా)

ఓహో ! కాళా మృగమా ! నీ వెవ్వఁడవు? ఎవ్వరి
దూతవు ?

అంగదుఁడు:—

గీ. తండ్రి వ్యర్థతి నొంది, య త్తండ్రి దయిన
యా స్త్రీబడయునివాఁడుస్వీయమగుపూర్వి
జనులఁ గూరిచి తెలుప గఁ జన దనియెడి
నీతి పెద్దలు పల్కుఁగ నీవు వినవె ?

అయినను కానియ్యు

క. భార్యని రాక్షస భారము

వారింపఁగ నవతరించి పరఁగినభునుఁడా

శ్రీరామునకే దూతను

శూరుఁడు వాలికి నుతుండ, నురవైరి పరా!

మఱియును

క. నా తండ్రి వాలి హతుఁడే

యాతతవిక్రముని చేతనల రామునకుం

దూతను, మ త్పితృ విక్రమ
రీతియు నీ పెంత యే నతీంగిర దె క దా!
రావ:—ళా, రాముండే మొసరించు?

అంగ:— లే దెదియు,

రా:— అ

బ్రా త్తీరముం తేరెనో ?

యీమైన న్నట ?

అంగ:— వచ్చె,

రావ:— వారిధింబం

ధింపయ్యెనా ?

అంగ:— ఆటగా ,

రావ:— ఏమీ? తా నెఱుంగుండె? యీదరిని

లం కేళుండ నేనుంట?

అంగ:— లం

కాముఖ్యా! యెఱుంగున్ విభీషణుడటన్
గ్రాలు న్నరేట్పర్చిధిన్.

రావ:—(నందేహముతో) రాముని చర్య యిప్పు
దెట్లుండును ?

అంగ:—

మ. రవి జాంకంటు తలాడగా హనుమ ప,

ద్రావీవము ల్వాన, భ

ర్నవిదై గాజన మందు సుందర శరీ
 రంబుం దగఁ బ్రాల్చి, దా
 నవ వంకాగ్ని ధమకృరంబు లను
 జన్న శ్రీయుతుం జేర్చి మా
 ర్దవకారుణ్య కటాక్ష వీక్షణము లం
 దం బొంద నీ తమ్ముఁడా
 ను వచోరీతుల నాలకించుచును రా
 గ్నుభ్యుండు రాజిలైడిగా.

(రావణుఁ దావిషయమునఁ దిరస్కారంబు నిటో
 యింపుచుఁ బ్రహస్తుని చెవిలో నేమో చెప్పుచు
 జ్ఞాఁడు)

ప్రహః—దేవర యాజ్ఞాపించినట్లే
 (అని నిష్క్రమించుచును)

(అప్పుడు ప్రహస్తునితో మాయాజానకి ప్రవే
 శించును)

మాయాజానకి—జయము జయ మార్త్య పుత్రు
 నకు (రావణుని తోడపయిఁగూర్చుండెను)

రావ—(స్వగతముగ) మంచిది మాయాజాయా!
 మంచిది. రావణుని తెట్లా రాధింప వలయునో నీకు
 బాగుగాఁ దెలియును.

అంగ:—(సవిషాదముగా స్వగతమున) తానకి యితరునికి భార్యగాఁ బ్రవర్తించుచున్నదేమి? అయినను కనుగొందును గాక

రావ. —దేవీ ! తానకి ! రామునికడనుండి వచ్చిన యీ వానరునితో మాటాడుము

మాయాతానకి. —(అంగదుని సవిహంహనముగాఁ జూచి) వత్సా ! అంగదా ! నామాటలుగా రామునితోఁ జెప్పుము.

క. “ఈ నను గూర్చిన వనఁటం

గానంగానేల ? పోవఁగడఁగును పురి , శీ

నా నళినళరుని సాక్షిగ

నీ నిర్మలు బేర్చినిఁ వరిందిరిఁ బరిగఁ.

మఱియును.

తా. ఏనా ! రావణ పాపనాంక జలరు

ద్భృందాకరా రామ హం

నీ నీతిం గననయ్యె ; దానవభట

శ్రీణి హతుండయ్యె, భూ

తానీతా ! భరితుండు ; కాపున నయ్యె,

ధ్యాపట్టణం బీవు వే

గానం జేరియుఁ బట్టభద్రత గనం

గాఁ జెల్లు రాజ్యానకుఁ. "

అంగ — (చెవులు మూసికొని) నీవు నీకపు కాపు
ఎందు కందువా —

గీ. గంగఁ బోలి ప వన యయి క్రాలు నీత
భవ్యశీల మాభరణ మా పరమపూత
రాఘవుని పత్నియేమి ? యారాణనేఁడు
మును వినని యట్టి యవినీతిఁ బూనుటేమి?
(అవ్వ దొక రాక్షసి పటాక్షేపముగాఁ బ్రవేశించి
రావణునితో) —

రాక్షసి—దేవా !

క శ్రీరామ చంద్రునకు నే
దో రివ కీ డాలకించి యొగిని నఖిలదుః
ఖారూఢి కంతుఁ గొల్పఁగఁ
గోరెడి నీతయు లరికను గొనె పాశముగఁ
రావ — (భేదముతో) అహ ! సమయము గాని
సమయమున ని క్లేర్పడినది ? రాక్షసులారా ! జానకిని
రక్షింపుఁడు (అని మాయాజానకిని విడిచిపెట్టు
చున్నాఁడు)

అంగదుడు:—(హర్షంతో) వాస్తవ కావ!
 తేజఃమయందీ షాయా నీతా మయాంధకారంబు
 పటాపంచలయినది.

రావ:—ఓవానరుడా ! ఇంకను ఏమి చెప్పిదవు ?

అంగ:—

చి. దనుజపతీ ! యశ్శత్రుమునఁ
 దార్శ్కీన దిట్టి దొనంగు నీకు, మీఁ
 దును నది రాక్షసావళికిఁ
 దోరపురుండనమై చెలంగు; న
 న్యుని నతి నీ విటుల్ గొనియు
 నుం జేసుదెంచుట యొప్పు, గాని త్త
 త్రినికర మానసంబులు క
 రంబు రుషా విషమంబు లారణ్యక.

రావ:—(క్రోధముతో) ఓరీ ! పాతీ ! దుక్కు
 ఖుడా ! తెగ వాగుచు రాముని బొగడు చున్నావు.
 కారి నిదర్శనము సున్న.

అంగ:—ఇంకను నుదాహరణము కావలయునా ?
 చూడుము.

గీ. తన ప్రతిజ్ఞతోఁ గూడ దు స్థర మహాబ్ధి
 పెన నెవఁడు దాఁటె-వతఁడు మవేల శైల
 వన వనస్పతులను నీ కర నికరమును
 బలెనె నటుకుచ్చేన్నాడు; రావణుడ! వింటె
 రావ:—అరలే! నీయోచన యింతేవా?

గీ. పాపురాలు తరి-వనే వారిరాశిఁ P
 గొండలను నాక్రమింపదే కోఁతి మూఁకP
 అసి కషణశిల యొఱపున పెనను శౌర్య
 రేఖ తేలి తద్బలము తెలియఁబడు నిట
 మతియును రావణుడనఁగాఁ దెలియ జేమిరానీతి?

మ. భుజ దండా వధి కంఠ పీఠ వనిలో
 ముగ్ధ జంద్రహా సంబుతోఁ
 ద్రిబగ ద్భీకృతి నేను దున్నికొన ను
 ర్విం దొర్లు నాశీర్ష పా
 ఁ జటున్నపును మీడి బావములతోఁ
 దీక్షేది గాఢద్య ముం
 దఁజేసక లేదట నొక్కఁడనియుఁ బ్రమా
 ణం బల్ల శంభుండగుఁ.

అంగదుఁడు:—

మ. అవురా ! లోక భయాపహారి రఘురా

మాస్త్ర ప్రతానంబు నీ

దివు కాక్షయము చంద్రహాసపుఁ గులం

బండుం జనించెందు నొ

క్కొ? వెనం దీనను ద్రెళ్లు నీశిరము లా

శ్రీకంఠు పర్యంబు నం

దు వలెకామూ ధ! మఱిం జనింప విదియం

తోయింతో లోనెంతువే ??

రా —(క్రోధముతోఁ జంద్ర హాసమును గైకొని)

ఓరీ ! నాయొదుటినుండి వెళ్లుము వెళ్లుము. తేనిచోఁ

గఠాశేషము చేయ వలసి వచ్చును

అంగ —(పోదలంచి)

కా. ఓ దోషాచరనాయకుండ ! వినరా !

యుర్విసుతగా వేగమే

కారగా వీడ్చియుఁ బంపు, కా కిటుల మీఁ

కం డంబముల్ గొట్టుచోఁ

గేరం గాంతువు నిన్నుఁ గిన్నర గణో

ద్వీతోల్ల న ద్విక్రమ

స్వారా వాసర నేన నర్కజ భుజా
స్తంభాగ్ర భీమాకృతిగా

మఱియును.

మ. తలలం జేసి మదింప, కంబుధి ప్రబం
ధంబుగా రసోదంచించు
బలెనుం గాంచు, ముమేశునట్లు మరలగా
మస్తంబు లీ, దప్త మూ
ర్తి లనదృక్త ! హితిం బొకండు విను, మ
త్పిత్రు ల్లన ద్విక్రమా
చ్చలిత జ్యోతి ! దినేంద్ర వంశ వధువుగా
జయ్యగా విడం బంపుమా ! !

ఇంక నే మన్నను.

చ. అమర ను బాహు ముఖ్య దను
జానభివోః దొలి దాటకాంగనగా
సమయంగ జేసె ; నీదు సమ
జాత మొగంబును జెక్కె ; నింక వి
క్రమయుతులగా భవదృటుల
రాల్పియుంగట్టెద్రుటిగా బయోధి, నే

దు మృతిని నీకు నాతఁడె యి

దుఃఖమరంబున; భీతి యేటికి? PP

మఱియును.

కా. ఓరీ! మూఢదనూజ! శంకరుఁడు ని

న్నోముం గదా యంచు న్నా

యాదూఢికి విడి, తీవు నీతఁగొనిరా

నాత్నం దలంపంగనే

తా రువ్వుండు హరుండు; కాని యెవ,భ

క్రైడాకిత త్వచ్చిరో

వారంబిష్ట కపాల మూలికను దా

ల్పం డేటికా శంభుఁడు? PP

అంతేకాక యో మిథ్యా గర్వశీలా! నీవు మహా

దేవుని నేవించిన ప్రసంగము యొక్క సత్యము కూడ

నాఁడె తెలియక పోలేడు.

మ పొరీ గాయ వ్రతముం బొనర్చియు శిరః

పుంజంబు నర్పించి శం

కరు మెప్పించితి నంచు నిక్కుచును బ

ల్కం బోయెదో? తొంటి వా

క్తయనీనాభానో నికృంకన వినిం

దాభీతానీ నీకుఁ దా

వరముం బేర్చి నొనంగ ; మర్నమిది డం

బాలేల ? పాలన్త్యుడా ! !

వినరా ! దశవదన వదన విపర నిర్గత వాస్విభీషికలం
జేసి మీయ భయం బొందుదుమా ?

(ఇట్లని యంగదుఁడు నిష్క్రమించును)

(సేవభ్యంబునందు)

క. వీరా ! త్రిలోక పతి వీ

తై రాజ్యగనచేంపఁ బఁగఁ గపి తతుల్

వే రా ! సిద్ధంబై నీ

వీరత యెఱుఁ బోయె గొప్ప వీరుఁడవు

గదా ?

రావః—(తొందఱపాటుతో) అరలే ! నా యను
చరులు చంకఁ బడుచు మిక్కిలిగా నార్చుచున్నారు.

(అప్పుడు విక్షతాంగులై రాక్షసభటులు ప్రవేశించు
చున్నారు).

రాక్షసులు:—

గీ. నీవు నాయకుండవయ్యి యుండియుచుగూర్చి
వానరులచే నయుక్తమా పేగిది మాకుఁ
జోవు గల్లు చో వ్యర్థంబు; యీవు గూడ
బ్రదుకు శాశ్వతం బను బుద్ధివదలుటొప్పు.
రావ:—(కోపముతోఁ బ్రహస్తుని ద్వరితముగాఁ
బల్చి)

నుగంధి. త్వరం దసూత సేన యాయీ
తంబుగావుతఁ మతె
వ్వ రీ రఘుప్రకాండు సైన్య
వానరుల్ ధుతాళిలా
మరీ శు భాస్య చంద్రహాస
మామకీన దో స్థల
స్ఫుర త్పకార చంద్రహాస
భూతి పొల్చుచేండగఁ.

(మరలను వికటముగాఁ బరిక్రమింపుచు)
రామ రావణులతో కండలుగ నత్తి జరచునా?
యరావణము యై కాలు జగము
(అనుచు నిష్క్రమించు చున్నాడు.)

(అప్పు డాకాశవీధీనంచారులయిన హేమాంగద
చిత్రాంగదు లను విడువ్రేరు గంధర్వులు ప్రవేశించు
చున్నారు)

హేమాం — వెలికాఁడా ! చిత్రాంగదా !

మ తనరక యుద్ధము దివ్యబాణములచే

తరభూర్భువస్స్వర్జగ

ద్భవ కల్లోలము గాఁగఁ గొల్పియును గృ

త్త్రీ ప్ర ఘోరాస్యవం

క్తి నభో దర్శిత రుద్ర సంఖ్య రవి యై

ధీరాత్ము డౌ రామచం

ద్రునిచేఁ దా నవకీర్ణమై నిజకర

స్తోమార్చి రుద్రోగ వీ

రినిబొల్పిందియు బ్రహ్మబాణమునఁ బం

డగవీరకయ్యాతలం

బున రక్షః పతిదౌ కి బంధము బుధా

మోదం బవంధ్యంబుగఁగ ॥

చిత్రాం — సఖుఁడా ! చాల కాలమునుండి యిప్పు

టికి నంబరవీధియందు నిర్భయంబుగా నంచరింప
వయ్యె

(సేవభ్యమువండుఁ గలకలము).

చ. పది దెన లానలోన నడు

పంబలెనాఁగ నెవాని యాస్యపం

క్తి దనరె నృప్తి నంది, నము

దీర్గ భుజాబలముం బదంతలె

చ్చుదగఁ గరంబు లిర్వదియుఁ

జొప్పడె నేనికి, నాజితేంద్రుఁడ

ల్ల దళములుండు-లంకపతి

రాముని రాజ దమోఘ బాణపా

ళిఁ దొడరె నిర్విబంధ నిజ

లీల కబంధతమై రణావనిఁ.

చారణుడు:—హేమాంగద చిత్రాంగదులారా !

చిత్రముగానున్నది చూడుడు.

కా. హేలా ఖండిత చండ హేమ పారిణం

బీ బాణ మోలిం దనూ

కాలిం బేర్చి విభీషణుఁ మిగులఁగాఁ

జేల్చుఁ, యముఁ గెల్వఁగా

హాళిఁ మించిన రావణుండు మరలఁ

బ్రాణంబులం గాంచు నఁ

దీలా చేత నురల్ విరుల్ గురియ-రెం

తే దుందుభుల్ మ్రోయరుగ.

చిత్రాంగదుఁడు:—(చమత్కారముగా హేమాంగదురితో:—) నఖుఁడా ! హేమాంగదుఁడా ! భవానీపతి భక్తి భాగుఁడును బ్రబల ప్రతాపభరప్రణమిత సకల మరాగుఁడును, వీర వశోత్తమండు, నగు ఈనక్షత్రచర చక్రవర్తి యీ రీతిగానే యచ్చుత రక్షక పాత్రుఁ డయ్యెడిని. ఇతఁడే కదా తొల్లిని శివుని గొల్చి నవనరంబు నండు,

మ. మారు పంచాన్యములకన్వపంచశిరముల్

మఱిం బుచ్చు ల్పల్చి కొ

ల్పు రుదిగ, శేషిత పంచ వక్త్రుఁ డను నీ

శుంగ-మారుం డన్నఁగాఁ-

బారిలో నెంచి, శివాముఖానఁ గరముం

బూన్పంగఁ బో గారిచే

నొరిమగ వారికుండై వ రావణుఁడహో !

యందెగ మృతి న్మీటిగ.

(కర్మప్రాణలయను జూచుచు భేదముతో)

క. ఇవిగో జంతు ప్రాకృ

ర్న దళావిషమత్వ మెటుచెలంగడి! శివున

త్రి దగిన తల లిట గ్రద్దల

పవముల! దొరలాడు, శివశివా! వింతగదా!

హేమా — చెలికాదా! యిదియొక్క గొప్ప

వింత గాదు “ధర్మ మెందుమనో జయము నెందు

డు” నని కాస్త ప్రమాణము కలదు. శరీరాదులచేతఁ

బుణ్యపాతంబులఁ గావించిన వారి పరిస్థితి యిందుఁ

గన్నట్టిది ఈ రావణుడే యుదాహరణ మగును

గదా!

చ. ఒగి నిలయందు ధర్మమున

కూస్వంగఁ బడ్డ వపుర్ధనాదు తె

చ్చేగు నెనకంబుతోఁ దిరిగి

యబ్బెడి, నబ్బపు పూన్ప కుండినఁ

మృగధర ధారి నత్తుల య

జించి, త్రిలోకియు నాన్యసంక్తి గాం

చెఁగద! దళాన్యుఁ; దింతి మతిఁ

జేసియు నాశము నొంద నిమ్మొయిగ.

(సేవభ్యంజనండు)

ఉ. అమ్మలు కేతుయస్తి

శిఖరాంచితముల్లను, శోదాశండుమూ

ర్భ మ్మునుఁగంగ, మాంస రుచి

వ్రాలెడి గ్రద్దల తోడఁ జాల గా

థ మ్మును రేట్కబంధము ప

డంగను నక్షపు దండ మీఁగ, న

శ్వమ్ములు పేవలం దివియుఁ-

బాతెడు మందురఁ జేరఁ దెరొగి.

(మరల సేవభ్యంజనండు)

ఉ. సొంతపు టిండ్లకుం దివిజ

నుందరు లేఁగుఁడు, లంకనుండి వ్య

ర్గంతిని-మావటీ! మరపు

రంబునఁ గుంజేకుఁ గట్టు; యామికో

దంతులు దేవతల్ వెడలుఁ ;

జాదట నందన కాననంబునం

దుంతరుగాతఁ గల్పకము-

లూ చురు కింకరు లిందు వాఁకిటం

గంతియుఁబడ్డ యా భయద
నిర్జరపై రి వరేణ్య శీర్షముల్.

చుటయును.

చ. అని రహి గన్న దేవనతు
లప్పనలీఁ బువు దండ లూని-వం

. ది నికరముల్ జయంకముల

నెమ్మిని బాడఁగ-లక్ష్మణుండు నే
ర్పిని గయిదండ నీ-వనజ

మిత్ర కులోల్లస దిందిరేకుండై
యొసరెడి మేటి న్యందనము

నోలి దిగ్గఱఘరామ చంద్రుఁడుగ్.

శ్రీరాముఁడు: — (పుష్పకంఠు పయి నెక్కి
యయోధ్యత వచ్చుచు వచ్చుచు నీతాదవికి లంకా
రణఘోషం జూపుచు.)

ఉ. ఇక్కడ నాగపాళముల

నేర్పడె బంధ-మిటగ ముఱుది తొ
మ్ముక్కున శక్తినాటఁ బవ

నోదృపుఁడొయ్యన ద్రోణ పర్యతం

విక్ర-డ-డే-ని-ద్ర-జ-తు
 విక్ర-డ-ల-క్ష-ణ-డ-ం-న- స్వ-ర్ణ-గ
 ద్భ-క్తు-గ- ని-ందు- నే-డ-ద-క
 వ-క్తు- శి-ర-ము-ల-దు-లై-ని-తి-రో!!

ఉ-త్స-హ. అ-ను-చు- న-వ-ర-సం-బు- లె-న-గ
 న-వ-ని- జా-త-కిం-పు- నీ-
 ద-న-రు-చు, బు-ల-క-లు- త-ను-వు-న-
 ద-ర్శ-న-క- స్వ-ప-ట్ట-ణ-ం
 బు-న-కు-ను- జే-ని- స్వ-కు-ల- రా-జ్య-
 ము- ద-గ- జా-రు-లొ-ప్ప- నే
 లు- సృ-ప-మా-ళి- కు-భ-దు-డు- మి-ము-
 బ్ర-హ-మ- రా-మ-భ-ద్ర-దు-డు-.

గీ తొంటి నుకవులు నలుపు కృతులను గొంత
 గొనియు గద్యపద్య మయంబుగను నుభ
 [ట-మ
 హాకవి యిగి ఛాయా నాటకాకృతి మర
 భావలో వ్రాయ, వేంకటస్వామి గుప్త
 వాగ్దేవదాస్ తమిళింగిం చెనిమయి నొగి.

